

CZU: 343.353:343.2/7(478)(094.4)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5795860>

**ANALIZA MATERIALELOR ȘTIINȚIFICE PRIVIND RĂSPUNDEREA PENALĂ
PENTRU ABUZUL DE SERVICIU (art.335 DIN CODUL PENAL) PUBLICATE ÎN
REPUBLICA MOLDOVA**

Octavian BIVOL

Universitatea de Stat din Moldova

În prezentul articol ne propunem să analizăm unele materiale științifice privind răspunderea penală pentru abuzul de serviciu (art.335 din Codul penal) publicate în Republica Moldova.

Menționăm că cercetarea normelor de drept penal fără efectuarea unei analize complexe în coroborare cu ideile, concepțiile, teoriile, principiile despre normele și instituțiile dreptului penal, analizate în monografiile, manuale, tratate, cursuri universitare, studii, articole științifice din domeniu, care au ca obiect de studiu sau care reflectă într-o anumită măsură aspectele de conținut ale infracțiunii de abuz de serviciu, indubitabil, nu ar conduce la atingerea rezultatelor scontate și propuse spre cercetare.

Printre autorii autohtoni care au efectuat cercetări juridico-penale ale infracțiunii de abuz de serviciu din perspectiva dreptului penal material, viziunile cărora vor constitui baza științifico-teoretică a proiectului de cercetare, se numără: Sergiu Brînza, Vitalie Stati, Ruslan Popov, Ion Țurcanu, Valeriu Cușnir, Ivan Macari, Tudor Popovici, Alexandru Borodac. Lucrările autorilor menționați vor constitui în mod determinant baza teoretică a prezentei cercetări.

Cuvinte-cheie: *Cod penal, abuz de serviciu, persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, folosirea intenționată a situației de serviciu, interes material, interes personal, interesul terților, daune în proporții considerabile.*

**ANALYSIS OF THE SCIENTIFIC MATERIALS ON CRIMINAL LIABILITY FOR OFFICIAL
MISCONDUCT (art.335 OF THE CRIMINAL CODE) PUBLISHED IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

In this article we aim to analyse the scientific materials on criminal liability for official misconduct (art.335 of the Criminal Code) published in the Republic of Moldova.

We mention that the research of criminal law norms without performing a complex analysis in conjunction with ideas, conceptions, theories, principles about criminal law norms and institutions analysed in monographs, textbooks, treaties, university courses, studies, scientific articles in the field, which have as object of study or which reflect to a certain extent the content aspects of the crime of official misconduct, would undoubtedly not lead to the achievement of the proposed and expected results for the research.

Among the local authors who carried out legal-criminal investigations of the crime 'official misconduct' from the perspective of substantive criminal law, and whose visions will be the scientific-theoretical basis of the research project are: Sergiu Brînza, Vitalie Stati, Ruslan Popov, Ion Țurcanu, Valeriu Cușnir, Ivan Macari, Tudor Popovici, Alexandru Borodac. The works of the mentioned authors will decisively constitute the theoretical basis of the present research.

Keywords: *Criminal Code, official misconduct, person who manages a commercial, public or other non-state organisation, intentional use of the service situation, material interest, personal interest, interest of third parties, considerable damage.*

Introducere

Din start vom indica asupra faptului că până în prezent în Republica Moldova nu există studii monografice dedicate în mod special problemei privind răspunderea penală pentru abuzul de serviciu, bazate pe studiul aspectelor teoretice și practice de aplicare a normei prevăzută de art.335 din Codul penal. Totodată, ne vom permite să menționăm că subiectul respectiv nu a fost tratat și abordat în toată complexitatea sa de doctrinarii autohtoni, respectiv nu a fost efectuată o analiză multiaspectuală.

Totuși, nivelul de elaborare a concepției științifice privind răspunderea penală pentru abuzul de serviciu nu poate fi recunoscut ca fiind avansat, motiv din care se impune suplinirea cadrului științific existent prin elaborarea unei baze conceptuale care ar descrie la nivel teoretic: algoritmul de aplicare a art.335 din Codul penal în procesul de încadrare juridico-penală, modalitățile faptice ale abuzului de serviciu, mecanismul de manifestare a atingerilor aduse relațiilor sociale și, inclusiv, urmările prejudiciabile cauzate ca urmare a comiterii infracțiunilor de abuz de serviciu etc.

Rezultate și discuții

Pentru început, vom indica asupra faptului că infracțiunea de abuz de serviciu a fost incriminată în art.184 din Codul penal al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești nr.41 din 24.03.1961 (*în continuare* – Codul penal nr.41/1961). Astfel, la etapa respectivă legiuitorul a oferit următoarea construcție tehnico-legislativă dispoziției normei: „*Abuzul de putere sau abuzul de serviciu, adică folosirea intenționată de către o persoană cu funcție de răspundere a atribuțiilor sale contrar obligațiilor de serviciu, dacă ea a cauzat daune considerabile intereselor publice, fie drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice*”.

Aparent, s-ar crea impresia că respectiva normă ar fi aplicabilă doar persoanelor publice care folosesc intenționat atribuțiile de serviciu contrar obligațiilor de serviciu și care conduc la cauzarea anumitor daune intereselor publice fie drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice.

Însă, analizând dispoziția art.183 din Codul penal nr.41/1961 constatăm că, potrivit acestui Cod, persoană cu funcții de răspundere este considerată „*persoana căreia, în autoritățile publice, într-o întreprindere, instituție, organizație, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare* (sublinierea ne aparține – n.a.) *i se acordă permanent sau provizoriu – în virtutea legii, prin numire, alegere sau prin încredințarea unei însărcinări, – anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau întreprinderii de acțiuni administrative de dispoziție ori organizatorico-economice*”. Astfel, conchidem că norma prevăzută la art.184 din Codul penal nr.41/1961 era aplicabilă și persoanelor cu funcție de răspundere într-o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală. În acest sens, stabilim că în perioada de până la adoptarea noului Cod penal faptele comise de către persoanele care ocupau funcție de răspundere într-o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală și persoanele care ocupau funcție de răspundere într-o autoritate publică erau pedepsite potrivit unui și aceluiași articol din Partea specială a Codului penal.

În continuare, la adoptarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 (*în continuare* – Codul penal), legiuitorul a făcut o delimitare între faptele infracționale de abuz de serviciu săvârșite în sectorul public și cele săvârșite în sectorul privat, prin infracțiuni distincte prevăzute în capitole distincte ale Codului penal.

Efectuând analiza în succesiune cronologică a materialelor științifice, vom demara cercetarea cu lucrarea elaborată de către Ion Țurcan, *Cu privire la înțelesul noțiunii „persoană cu funcție de răspundere”* ce datează din anul 1999 [1, p.80-84]. Este de evidențiat că cercetarea efectuată de către autor se referă, inclusiv, la identificarea celor trei categorii de persoane cu funcție de răspundere, în sensul art.183 din Codul penal nr.41/1961, și anume: a) reprezentantul autorității publice; b) persoanele căroră, într-o întreprindere, instituție, organizație, indiferent de forma juridică de organizare, li se acordă anumite drepturi și obligațiuni în vederea întreprinderii de acțiuni administrative de dispoziție; c) persoanele căroră, într-o întreprindere, instituție, organizație, indiferent de forma juridică de organizare, li se acordă anumite drepturi și obligațiuni în vederea întreprinderii de acțiuni de ordin organizatorico-economic.

De asemenea, în conținutul lucrării se abordează și, respectiv, prezintă valoare explicativă opiniile exprimate de către autor cu ocazia analizei, printre altele, a noțiunilor „exercitarea acțiunilor administrative de dispoziție” și „exercitarea acțiunilor organizatorico-economice”, care în mod implicit conduc la identificarea persoanei care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, descrisă de către legiuitor în art.124 din respectivul Cod penal.

Continuăm examinarea materialelor științifice publicate în Republica Moldova cu analiza lucrării elaborate de Ivan Macari *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea Specială*, ieșită de sub tipar în anul 2003 [2, p.409-411]. În special, interesează studiul realizat de autor al infracțiunilor prevăzute la art.335 din Codul penal. În încercarea de a descrie obiectul juridic al infracțiunii, autorul indică că acesta îl constituie funcționarea normală a organizațiilor comerciale, obștești sau a altor organizații nestatale. Totodată, menționează că obiect suplimentar pot fi drepturile și interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice.

Examinând latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal, autorul opinează că aceasta se exprimă prin folosirea intenționată de către persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală a situației de serviciu, în interes material ori în alte interese personale, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

Susținem argumentele autorului atunci când menționează că, reieșind din dispoziția art.335 din Codul penal, infracțiunea conține trei semne obligatorii, și anume: 1) folosirea intenționată de către o persoană care gestionează

o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală a atribuțiilor sale contrar obligațiilor de serviciu; 2) cauzarea, în rezultatul acțiunii (inacțiunii), a unei daune considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice; 3) prezența legăturii cauzale dintre fapta criminală și urmările prejudiciabile ce au survenit.

Totodată, opinează că folosirea atribuțiilor contrar obligațiilor de serviciu presupune că fapta formal se încadrează în limitele competenței de serviciu a persoanei, prezentând totodată formele abuzului de serviciu prin exemple.

Cu referire la urmările prejudiciabile, I.Macari conchide că acestea se exprimă prin cauzarea unei daune considerabile intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice. Daunele pot fi materiale și morale. În partea ce ține de cauzarea daunelor morale, la moment această concluzie nu poate fi susținută având în vedere Hotărârea Curții Constituționale, nr.22 din 27.06.2017, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin.(1) din Codul penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) (sesizările nr.113g/2016 și nr.8g/2017).

În încercarea de a identifica momentul de consumare a infracțiunii, autorul menționează că componența de infracțiune este materială și fapta se consideră consumată din momentul cauzării daunei considerabile.

În partea ce ține de latura subiectivă a infracțiunii, suntem de acord cu autorul atunci când susține că aceasta se caracterizează prin vinovăție intenționată (intenție directă sau indirectă); totodată, vinovatul își dă seama că face abuz de atribuțiile sale de serviciu, dorește sau admite survenirea urmărilor prejudiciabile. *Per a contrario*, nu susținem poziția autorului când menționează că motivul și scopul sunt din cupiditate; or, în situația identificării scopului de cupiditate în fapta persoanei care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală ori care lucrează pentru o astfel de organizație, fapta urmează a fi încadrată în una dintre infracțiunile prevăzute în Capitolul VI al Părții speciale din Codul penal astăzi în vigoare.

Referitor la subiectul infracțiunii prevăzute de art.335 din Codul penal, I.Macari menționează că în calitate de subiect este recunoscută persoana fizică, responsabilă, care a atins vârsta de 14 sau de 16 ani și care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală.

Nu susținem respectiva opinie; or, cu referire la angajarea răspunderii penale în partea ce se referă la persoana fizică care a atins vârsta de 14 ani, reieșind din dispozițiile art.21 alin.(1) și (2) din Codul penal, se constată imposibilitatea antrenării răspunderii unor astfel de persoane la vârsta de 14 ani. Totodată, cu referire la persoana fizică care a atins vârsta de 16 ani, constatăm că, din punct de vedere penal, legiuitorul a indicat că persoana este pasibilă de răspundere penală, însă pot fi identificate anumite rezerve în partea ce se referă la calitatea specială a subiectului reieșind din legislația extrapenală, cum ar fi: *Legea nr.135 din 14.06.2007 privind societățile cu răspundere limitată, Legea nr.1134 din 02.04.1997 privind societățile pe acțiuni, Legea nr.220 din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, Legea nr.845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, Legea nr.139 din 21.06.2007 privind asociațiile de economii și împrumut, Legea nr.1007 din 25.04.2002 privind cooperativele de producție, Legea nr.86 din 11.06.2020 cu privire la organizațiile necomerciale etc.*

În acest sens, putem constata că în cazul infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal legiuitorul, în dependență de domeniu, poate stabili prezența unor calități speciale pentru subiectul infracțiunii. Astfel, pentru întrunirea calităților speciale cerute de art.335 din Codul penal, s-ar putea să fie înaintată condiția ca subiectul infracțiunii să posede anumite condiții suplimentare, după cum am indicat având ca temei juridic prevederile din legislația extrapenală; respectiv, reieșind din conținutul acestora, este posibil ca vârsta minimă efectivă de răspundere penală să depășească limita minimă de 16 ani.

Menționăm că o analiză detaliată a calităților speciale ale subiectului infracțiunii potrivit prevederilor co-rispuțătoare ale Codului penal și ale legislației extrapenale va fi efectuată cu ocazia cercetării subiectului infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal într-un articol separat.

În cele ce urmează vom supune cercetării segmentul din lucrarea *Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova*, ai cărei autori sunt A.Barbăneagră, V.Berliba, M.Bîrgău și alții, ce datează din același an 2003 [3, p.716-718]. Interes prezintă viziunile doctrinare expuse pe marginea art.335 din Codul penal și care au fost elaborate de către Tudor Popovici, responsabil de analiza juridico-penală a normei penale menționate.

În acest sens, autorul identifică ca obiect al infracțiunii relațiile sociale referitoare la activitatea de serviciu, activitate a cărei bună desfășurare presupune îndeplinirea obligațiilor de serviciu în mod corect cu respectarea intereselor legale private și obștești ale organizațiilor comerciale, obștești sau ale organizațiilor nestatale

de către persoanele care gestionează aceste organizații. Totodată, cu referire la latura obiectivă, autorul concluzionează că aceasta se manifestă prin acțiuni sau inacțiuni defectuoase ale persoanei care gestionează organizația în limitele obligațiilor de serviciu, dacă prin îndeplinirea sau neîndeplinirea acestora se cauzează daune considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice.

În lucrarea menționată se indică că subiect al infracțiunii este persoana pasibilă de răspundere penală care cade sub incidența prevederilor art.124 din Codul penal. Astfel, spre deosebire de autorul precedent, nu se încearcă identificarea limitei minime a vârstei persoanei pasibile de răspundere penală.

În partea ce ține de latura subiectivă a infracțiunii, T.Popovici opinează că aceasta se realizează numai cu intenție, iar forma vinovăției în cazul în care fapta constă din acțiune sau inacțiune rezultă din intenție directă: făptuitorul prevede că aceasta atinge interesele publice sau legale ale unei persoane și urmărește sau acceptă producerea acestui rezultat.

Menționăm că nu putem fi de acord cu opinia autorului atunci când susține că consumarea infracțiunii se realizează prin acțiune în momentul îndeplinirii actului în mod defectuos, iar când infracțiunea se realizează prin inacțiune consumarea faptei ilicite are loc în momentul expirării termenului prevăzut pentru îndeplinirea actului respectiv. Or, infracțiunea prevăzută la art.335 CP RM este o infracțiune materială, respectiv se consideră consumată din momentul stabilirii legăturii cauzale dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile, precum și urmare a producerii daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

O altă lucrare care necesită atenție este *Manual de drept penal. Partea Specială*, ce datează din anul 2004 și al cărei autor este Alexandru Borodac [4, p.510-513].

Analizând componența infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal, observăm că autorul omite să identifice relațiile sociale ocrotite de legea penală, care pot fi lezate prin comiterea acestei infracțiuni. Respectiv, autorul demarează analiza juridico-penală a infracțiunii purcedând la descrierea laturii obiective a infracțiunii.

Comportă valoare viziunea autorului cu referire la construcția laturii obiective a infracțiunii și la momentul consumării infracțiunii, opinii pe care le susținem și care nu pot fi supuse criticilor.

Autorul consideră că folosirea intenționată a situației de serviciu contrar intereselor de serviciu presupune săvârșirea acțiunilor sau inacțiunilor cu încălcarea ordinii stabilite de actele normative, care reglementează competența subiecților infracțiunii. Totodată, prezintă exemple de folosire intenționată a situației de serviciu. Indică asupra faptului că pentru prezența infracțiunii este necesar a se stabili că subiecții infracțiunii au folosit cu bună știință situația de serviciu în interes material ori în alte interese personale.

În partea ce se referă la semnele subiective ale componenței de infracțiune, A.Borodac argumentează că latura subiectivă a infracțiunii se caracterizează prin vinovăție intenționată, omițând să specifice forma directă a intenției în fapta persoanei. Cu referire la subiectul infracțiunii, acesta este persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, în sensul art.124 din Codul penal.

În continuare vom supune analizei lucrarea *Codul penal comentat și adnotat*, ai cărei autori sunt A.Barbăneagră, V.Berliba, C.Gurschi și alții, apărută în anul 2005 [5, p.540-541]. Similar lucrării din anul 2003, viziunile doctrinare expuse pe marginea art.335 din Codul penal au fost elaborate de asemenea de către Tudor Popovici, responsabil de analiza juridico-penală a normei penale menționate. Astfel, examinând lucrarea indicată constatăm că autorul analizează similar din punct de vedere juridico-penal infracțiunea prevăzută la art.335 din Codul penal, în acest sens nefiind identificate anumite aspecte de noutate, motiv din care nu vom reproduce în mod repetat aspectele abordate.

Analizând lucrarea din anul 2005 elaborată de către autorii S.Brînza, X.Ulianovschi, V.Stati, V.Grosu și I.Țurcanu, intitulată *Drept penal. Partea specială* [6, p.659-662], constatăm că autorul Ion Țurcanu, responsabil de elaborarea Capitolului XVII „Infracțiuni săvârșite de persoanele care gestionează organizațiile comerciale, obștești sau alte organizații nestatale”, referindu-se la componența de infracțiune prevăzută la art.335 din Codul penal, efectuează analiza juridico-penală a acestei infracțiuni. În opinia acestui autor, obiectul juridic special al respectivei infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la activitatea normală de conducere (administrare, gestionare) a organizațiilor comerciale, obștești și altor organizații nestatale.

Astfel, nu poate fi trecută cu vederea nici analiza laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal, autorul indicând în acest sens că aceasta include trei semne: 1) fapta prejudiciabilă de folosire intenționată de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație

nestatală a situației de serviciu în interes material sau în alte interese personale; 2) urmările prejudiciabile în formă de daune considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice; 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile. În acest sens corect se conchide că infracțiunea prevăzută la art.335 din Codul penal este una materială și se consideră consumată din momentul survenirii urmărilor prejudiciabile.

În încercarea de a analiza fapta prejudiciabilă, sunt de apreciat următoarele teze doctrinare ale autorului: „Folosirea situației de serviciu și într-un caz și în altul poate fi realizată atât prin acțiune, cât și prin inacțiune”. Totodată, fiind de părere că prin folosire intenționată a situației de serviciu de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală înțelegem „săvârșirea faptelor de gestionare a activității acestor organizații, prin acțiuni sau inacțiuni care sunt în competența de serviciu a acestei persoane, dar cu încălcarea ordinii stabilite prin actele normative ce reglementează competența dată. Astfel, competența persoanelor care gestionează activitatea acestor categorii de organizații este stabilită prin acte normative, precum și prin acte de constituire a organizațiilor (contracte, statute), elaborate în temeiul legislației în vigoare. De asemenea, competența acestor persoane poate fi stabilită în cadrul unor contracte speciale, încheiate cu organul de constituire, fondatorii sau alte organe din cadrul organizației” [6, p.659-660].

Cu referire la latura subiectivă a infracțiunii de abuz de serviciu autorul opinează că aceasta se manifestă prin vinovăție în formă de intenție directă, menționând că subiectul este dirijat de motivul care constă în interesul material ori în alte interese personale. De asemenea, I.Țurcan prezintă în respectiva lucrare caracteristica intereselor materiale și personale.

Totodată, observăm, că, urmare a intrării în vigoare a Legii nr.180 din 25.07.2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, legiuitorul a completat art.335 din Codul penal, prevăzând, *inter alia*, pe lângă interesele materiale și personale, săvârșirea faptei și în interesul terților, direct ori indirect, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

În fine, este importantă precizarea autorului, potrivit căreia subiectul infracțiunii este unul special, fiind indicat expres în legea penală. Astfel, conform art.335 alin.(1) din Codul penal, subiect al infracțiunii pot fi recunoscute persoanele care execută obligațiunile organizatorico-executive în cadrul organizațiilor date, în temeiul actului de constituire sau al unui contract individual de muncă ori civil încheiat, cum ar fi, spre exemplu, directorul general în cazul societății pe acțiuni, președintele de cooperativă etc.

Precizăm că, în parte, anumite viziuni asupra obiectului juridic generic/special, laturii obiective și subiectului infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal și-au schimbat sau și-au pierdut nesemnificativ actualitatea, din cauza modificărilor operate pe parcurs în conținutul acestui articolul. Totuși, vom indica asupra faptului că analiza efectuată de I.Țurcan rămâne a fi utilă din punct de vedere științific.

Într-o perspectivă similară, ne vom referi la lucrarea *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu*, elaborată în anul 2009 de A.Barbăneagră, Gh.Alecu, V.Berliba și alții. Pentru studiul de față interes prezintă comentariul art.335 din Codul penal realizat de către Valeriu Cușnir [7].

În acest sens autorul analizează infracțiunea prevăzută la art.335 din Codul penal, ca și în lucrarea precedentă din anul 2005, din punct de vedere juridico-penal, respectiv, fiind identificate și caracterizate elementele componente de infracțiune.

V.Cușnir remarcă pe drept cuvânt că „existența infracțiunii de abuz de serviciu presupune stabilirea legăturii de cauzalitate dintre fapta abuzivă a persoanei care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală și urmările prejudiciabile; abuzul de serviciu al persoanei care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală se prezumă a fi săvârșit numai în cadrul exercitării atribuțiilor funcționale, în caz contrar răspunderea survine conform altor norme penale.

În lucrare autorul identifică obiectul juridic special al infracțiunii de abuz de serviciu, indicând că acesta constă în buna funcționare a organizațiilor comerciale, obștești și a altor organizații nestatale prin realizarea atribuțiilor de serviciu de către persoanele care gestionează aceste organizații în concordanță cu interesele acestora, cu interesele publice și cu drepturile și interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice.

Cu referire la obiectul material, autorul opinează că în cazul infracțiunii de abuz de serviciu, de regulă, nu există obiect material, fiindcă acțiunea tipică a subiectului activ nu se răsfrânge în mod direct asupra unui bun sau asupra unui lucru; în situația în care acțiunea sau inacțiunea făptuitorului vizează în mod direct un bun suntem în prezența obiectului material al infracțiunii.

În continuare V.Cușnir efectuează analiza laturii obiective și subiective a infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal, inclusiv încearcă să definească interesele materiale și persoanele ale subiectului infracțiunii, după care să aducă claritate și în ce privește caracteristicile acestuia.

Continuând examinarea, vom menționa articolul științific *Definitivarea cercului de subiecți pasibili a fi trași la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunilor de corupție* publicat în anul 2009, al cărui autor este Ion Nastas [8, p.59].

În acest sens, observăm că autorul menționează că trebuie să ne dezicem de noțiunea „persoană care gestionează o organizație comercială obștească sau altă organizație nestatală” în favoarea noțiunii „persoană care conduce sau activează în cadrul unei entități din sectorul privat”, fără însă a prezenta explicațiile de rigoare asupra necesității operării unei asemenea modificări. Cu ocazia elaborării unui articol separat, vom aborda respectivul subiect și, implicit, vom prezenta argumentele corespunzătoare în vederea necesității substituirii sintagmei „persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală ori care lucrează pentru o astfel de organizație”; or, având în vedere reglementările cadrului normativ extrapenal, propunerea prezentată de către autor nu poate fi susținută în întregime.

Din anul 2009 datează articolul științific *Infracțiunile săvârșite în legătură cu serviciul: concept și particularități* elaborat de către Victor Moraru [9, p.147-151]. Astfel, autorul consemnează că, în funcție de calitatea specială a subiectului infracțiunii, pot fi deosebite următoarele patru tipuri de infracțiuni de serviciu: 1) infracțiuni comise de către funcționarii publici; 2) infracțiuni comise de persoane cu funcție de răspundere; 3) infracțiuni comise de persoane care gestionează organizații comerciale, obștești sau alte organizații nestatale; 4) alte infracțiuni de serviciu.

Ulterior, definind noțiunea „infracțiuni de serviciu”, V.Moraru precizează că această categorie de fapte penale include următoarele tipuri de infracțiuni: - infracțiuni comise de către funcționari publici (în accepțiunea Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr.158 din 04.07.2008); - infracțiuni comise de către persoane cu funcție de răspundere (în accepțiunea Codului penal al Republicii Moldova), inclusiv infracțiuni comise de către funcționari publici al căror statut este reglementat prin legi speciale; - infracțiuni comise de persoane care gestionează organizații comerciale, obștești sau alte organizații nestatale; - alte infracțiuni de serviciu.

O deosebită atenție merită analiza lucrării elaborate de către Sergiu Brînza și Vitalie Stati *Drept penal. Partea specială*, ce datează din anul 2011 [10, p.930].

Punând la bază realitățile socioeconomice, autorii indică pe bună dreptate că consolidarea libertății decizionale în privința activităților lucrative și non-lucrative ale organizațiilor nestatale a creat condiții și pentru exercitarea – în interes material ori în alte interese personale – de către persoanele care gestionează aceste organizații a funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.

În acest sens, nu putem să nu fim de acord cu autorii când constată că folosirea intenționată de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală a situației de serviciu, cauzându-se daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, depășește sfera interesului privat al făptuitorului și dobândește conotații publice.

Respectiv, interferența prejudiciabilă prin comiterea infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal în sfera intereselor publice sau a drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice a impus legiuitorului să prevadă răspunderea penală pentru astfel de fapte în baza art.335 din Codul penal, după cum indică autorii, prin mijloace adecvate de prevenire și combatere a îndeplinirii abuzive a obligațiilor de serviciu în sectorul privat.

Observăm că în această lucrare autorii într-o manieră mai detaliată analizează obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal, indicând că acesta îl formează relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activității de serviciu în sectorul privat, care presupune îndeplinirea obligațiilor de serviciu în mod corect, fără abuzuri, cu respectarea intereselor publice, precum și a drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și ale celor juridice. Totodată, se indică că în cazul modalității agravate consemnate la alin.(3) lit.b) art.335 din Codul penal, în plan secundar, se aduce atingere relațiilor sociale cu privire la sănătatea sau viața persoanei ori la substanța, integritatea și potențialul de utilizare a bunurilor.

Efectuând analiza juridico-penală a componenței de infracțiune prevăzute la art.335 din Codul penal, S.Brînza și V.Stati au identificat obiectul material al infracțiunii de abuz de serviciu, menționând că acesta îl

reprezintă sau poate să-l reprezinte corpul persoanei sau bunurile mobile ori imobile. De asemenea, corect se menționează că persoana fizică sau juridică, ale cărei drepturi sau interese ocrotite de lege suferă daune în proporții considerabile, este victima infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal.

Într-o modalitate similară este prezentată structura laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal, motiv din care nu o vom prezenta în mod repetat.

Nu putem face abstracție de la următoarea teză prezentată de către autori și care de asemenea prezintă valoare explicativă, și anume: analizând fapta prejudiciabilă, trebuie să ne raportăm în mod obligatoriu la exercițiul atribuțiilor de serviciu; cu alte cuvinte, trebuie să constatăm dacă acea acțiune sau inacțiune intra în sfera atribuțiilor de serviciu ale făptuitorului. Fără această legătură între activitatea abuzivă a făptuitorului și atribuțiile sale de serviciu nu putem vorbi despre o lezare a valorilor și relațiilor sociale ocrotite de legea penală prin incriminarea faptei de abuz de serviciu.

În consecință, autorii consideră că prin folosirea situației de serviciu se înțelege săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale făptuitorului și care sunt în limitele competenței sale de serviciu, respectiv, făptuitorul poate să-și încalce, total sau parțial, una sau mai multe dintre aceste atribuții. În orice caz, este obligatoriu ca aceste atribuții să aibă un suport normativ (sublinierea ne aparține - n.a.) [10, p.931].

În cele ce urmează vom acorda atenție ultimei teze ale autorilor, și anume – când susțin că „*în orice caz, este obligatoriu ca aceste atribuții să aibă un suport normativ*”. Analizând cele indicate autorii sunt de părere că atribuțiile persoanei care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală ori care lucrează pentru o astfel de organizație urmează să fie prevăzute în legi, hotărâre de guvern, ordine etc.

Observăm că această concluzie este similară cu a lui A.Borodoc; totodată, diferă de cea propusă de Ion Țurcan, reliefată mai sus, potrivit căreia competența persoanelor care gestionează activitatea acestor categorii de organizații este stabilită prin acte normative, precum și prin acte de constituire a organizațiilor (contracte, statute), elaborate în temeiul legislației în vigoare. De asemenea, competența acestor persoane poate fi stabilită în cadrul unor contracte speciale, încheiate cu organul de constituire, fondatorii sau cu alte organe din cadrul organizației.

La caz, în mod obligatoriu, nu urmează a se face abstracție de constatările Curții Constituționale, prevăzute în Decizia nr.75 din 21.05.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr.94g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 335 alin.(1) din Codul penal (abuzul de serviciu în domeniul privat), și anume: „*20. De asemenea, Curtea menționează că, spre deosebire de atribuțiile de serviciu ale persoanei publice, care pot fi stabilite de către legislator prin legi organice, în cazul atribuțiilor persoanelor care gestionează sau lucrează pentru entități private ar fi, practic, imposibilă enumerarea prin lege, având în vedere multitudinea obiectelor de activitate care pot fi desfășurate de aceste entități. 21. Prin urmare, ține de competența instanțelor de judecată să interpreteze, în mod rezonabil, întinderea noțiunii de situație de serviciu în contextul abuzului de serviciu incriminat de articolul 335 din Codul penal*”.

Astfel, observăm că Curtea Constituțională consideră practic imposibilă enumerarea prin lege a atribuțiilor persoanelor care gestionează sau lucrează pentru entități private, având în vedere multitudinea obiectelor de activitate care pot fi desfășurate de aceste entități. În acest sens, subiecții abilitați cu dreptul de aplicare a legii ar fi îndreptățiți să stabilească competența persoanelor respective și prin acte de constituire a organizațiilor (contracte, statute), elaborate în temeiul legislației în vigoare, precum poate fi stabilită și în cadrul unor contracte speciale, încheiate cu organul de constituire, fondatorii sau cu alte organe din cadrul organizației.

În continuare, analizând lucrarea, stabilim că autorii încearcă să identifice, într-o modalitate fără precedent în doctrina penală națională, acțiunile și inacțiunile prin care se poate manifesta fapta prejudiciabilă a infracțiunii, în context aducând exemple de folosire a situației de serviciu în sensul art.335 CP RM.

Este de menționat faptul că această lucrare a autorilor este prima la capitolul calificarea infracțiunilor și, implicit, concurența normelor penale speciale în raport cu infracțiunea prevăzută la art.335 CP RM.

Absolut fundamentat normativ se indică că infracțiunea prevăzută la art.335 din Codul penal este o infracțiune materială și se consideră consumată din momentul producerii daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, autorii încercând totodată să descrie mecanismul de stabilire a caracterului considerabil al daunelor. Se indică că dacă fapta de abuz de serviciu nu implică producerea unor asemenea urmări, poate fi aplicată răspunderea disciplinară. În ipoteza dată nu-și găsește aplicare art.312 din Codul contravențional, opinie pe care o susținem

fără rezerve. Or, după cum s-a concluzionat, această normă stabilește răspunderea pentru o faptă ce afectează exclusiv activitatea autorităților publice.

Totodată, este de apreciat analiza juridico-penală efectuată de către autori cu referire la latura subiectivă și subiectul infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal.

Continuând examinarea vom evidenția lucrarea din anul 2012 *Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea specială a Codului penal*, elaborată de către Ruslan Popov [11]. Nu vom purcede la examinarea propriu-zisă a lucrării până când nu vom sublinia că pentru studiul de față un interes major prezintă partea din lucrare în care autorul realizează o radiografie juridico-penală, în special, a subiectului infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal.

Relevăm faptul că autorul Ruslan Popov consideră, pe bună dreptate și într-o manieră argumentată normativ, că, în sensul art.124 din Codul penal, atât funcțiile sau acțiunile administrative de dispoziție, cât și funcțiile sau acțiunile organizatorico-economice, trebuie să fie producătoare de efecte juridice (adică, să dea naștere, să modifice sau să stingă raporturi juridice). În acest sens persoana care gestionează organizația comercială, obștească sau altă organizație nestatală trebuie deosebită de: a) personalul administrativ-tehnic (personalul tehnic; personalul de deservire tehnică; personalul care desfășoară activități auxiliare) din cadrul organizației comerciale, obștești sau al unei alte organizații nestatale; b) persoanele care exercită funcții pur profesionale în cadrul organizației comerciale, obștești sau al unei alte organizații nestatale.

Totodată, autorul consideră că persoanele care lucrează pentru o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală nu pot face parte nici din personalul administrativ-tehnic (personalul tehnic, personalul de deservire tehnică, personalul care desfășoară activități auxiliare) al organizației comerciale, obștești sau al unei alte organizații nestatale. Or, după cum indică R.Popov, obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art.333 și 335 din Codul penal îl constituie „relațiile sociale cu privire la activitatea de serviciu într-o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală”, iar activitățile desfășurate de cei care fac parte din personalul sus-menționat au un caracter auxiliar în raport cu activitatea de serviciu într-o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, și nu se confundă cu aceasta. Cei care fac parte din personalul administrativ tehnic (personalul tehnic, personalul de deservire tehnică, personalul care desfășoară activități auxiliare) al organizației comerciale, obștești sau al unei alte organizații nestatale nu sunt titulari ai autorității acestei organizații.

Cu referire la persoanele care lucrează pentru o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală, autorul consideră că deși acestea nu exercită funcții sau acțiuni administrative de dispoziție ori organizatorico-economice, ele nu apar nici în ipostaza de a exercita funcții pur profesionale în cadrul organizației comerciale, obștești sau al unei alte organizații nestatale. Or, nu activitatea profesională într-o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, dar activitatea de serviciu într-o asemenea organizație este cea care, în ultimă instanță, suferă atingere în rezultatul comiterii infracțiunilor specificate la art.333 și 335 din Codul penal.

O altă lucrare care datează din anul 2012 și care într-o anumită măsură intercalează tema supusă cercetării este lucrarea *Despre necesitatea renunțării la concepția actuală de interpretare a noțiunii „daune în proporții considerabile”, utilizată în legea penală a Republicii Moldova*, elaborată de către Sergiu Brînza, Vitalie Stati și Igor Botezatu [12, p.31]. Numiții autori indică că în Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova noțiunea „daune în proporții considerabile” este utilizată la diferite componente de infracțiune, printre care și art.335 din Codul penal. Dâșșii menționează că aplicarea în practică a agravantei „cu cauzarea de daune în proporții considerabile” este însoțită de nesocotirea principiului incriminării subiective, a principiului separației puterilor în stat, precum și a principiului democratismului (egalității). Totodată, în vederea eliminării carențelor reliefate mai sus, autorii propun legiuitorului moldovean revenirea la interpretarea inițială a noțiunii „daune în proporții considerabile”, conform căreia se avea în vedere valoarea care depășește 250 de unități convenționale.

În cele ce urmează ne vom concentra efortul asupra analizei lucrării elaborate în anul 2013, sub coordonarea lui M.Poalelungi, Ig.Dolea și D.Sîrcu, cu denumirea *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. În cadrul acesteia, autorii responsabili de compartimentele corespunzătoare încearcă să identifice într-o manieră argumentată concursul de infracțiune, între alte norme ale Părții speciale din Codul penal în raport cu art.335 din Codul penal [13].

În acest sens, autorii Iu.Diaconu și V.Stati concluzionează că aplicarea răspunderii în baza art.225 din Codul penal exclude calificarea suplimentară, după caz, conform art.335 din Codul penal [13, p.901].

În alt registru, autorii Gh.Nicolaev și V.Stati menționează că subiectul infracțiunii specificate la art.236 din Codul penal este în primul rând persoana fizică responsabilă care, la momentul comiterii faptei, a atins vârsta de 16 ani. Folosirea situației de serviciu la săvârșirea fabricării sau punerii în circulație a semnelor bănești sau a titlurilor de valoare false necesită calificare suplimentară în baza art.335 din Codul penal [13, p.789].

Cu referire la calificarea faptei conform art.237 alin.(2) lit.b) din Codul penal, autorii indică că este important a se stabili că salariatul a săvârșit infracțiunea nu oricând, dar tocmai în exercițiul funcțiunii. În alți termeni, infracțiunea în cauză trebuie săvârșită în timpul îndeplinirii de către subiect a obligațiilor de serviciu. Dacă subiectul infracțiunii este nu pur și simplu un funcționar, dar o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, se exclude calificarea suplimentară în baza art.335 din Codul penal [13, p.798].

În partea ce ține de infracțiunea prevăzută la art.252 din Codul penal, autorii conchid că Legea insolvenței prevede, la art.13 alin.(1), dreptul debitorului să depună cerere de intentare a procesului de insolvență în situația în care există pericolul intrării lui în incapacitate de plată când, în mod previzibil, nu își va putea executa la scadență obligațiile pecuniare. Sfidând această prevedere, subiectul infracțiunii prevăzute la art.252 din Codul penal alege să agraveze situația economico-financiară a debitorului, nu să intenteze procesul de insolvență. În acest fel, pericolul intrării în incapacitatea de plată devine, prin concursul subiectului infracțiunii în cauză, o realitate. În lipsa ambianței specificate mai sus, cele comise își pierd trăsătura individualizantă în raport cu alte infracțiuni, constituind, după caz, una dintre infracțiunile prevăzute la art.335 din Codul penal [13, p.867-868].

În altă ordine de idei, autorii N.Gordilă și V.Stati sunt de părere că subiectul infracțiunii prevăzute la art.265 din Codul penal poate fi, inclusiv, o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală. În ipoteza dată, art.265 din Codul penal se prezintă ca normă specială în raport cu art.335 din Codul penal. În virtutea regulii stabilite la art.116 din Codul penal, calificarea nu va trebui efectuată și conform acestor norme generale [13, p.755].

Autorii C.Gurschi și V.Stati conchid că dacă persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală sau care lucrează pentru o astfel de organizație pretinde, acceptă sau primește remunerația ilicită nu cu titlu de contraechivalent al conduitei pe care aceasta se angajează să o aibă, atunci cele săvârșite vor constitui nu infracțiunea specificată la art.333 din Codul penal, dar, eventual, o altă faptă (de exemplu, una dintre faptele prevăzute la art.335 din Codul penal) [13, p.965].

În final, autorii R.Popov și V.Stati precizează că dacă abuzul de serviciu este comis de o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală ori care lucrează pentru o astfel de organizație, răspunderea se va aplica pentru una dintre infracțiunile prevăzute la art.335 din Codul penal [13, p.984].

În altă ordine de idei, prezintă interes lucrarea elaborată de S.Brînza și V.Stati *Tratat de drept penal. Partea Specială*, ieșită de sub tipar în anul 2015, în cadrul căreia își găsesc dezvoltare concepțiile formulate de către autori în lucrarea precedentă și care se prezintă a fi o actualizare a lucrării ce datează din anul 2011, inclusiv prin prisma modificărilor legislative operate [14].

Respectiva lucrare prezintă o abordare mai aprofundată a temei prin prisma cercetării elementelor componente de infracțiune a abuzului de serviciu. Astfel, după obiectivele pe care și le-au propus S.Brînza și V.Stati, constatăm că lucrarea acestor autori reprezintă o cercetare mult mai complexă decât lucrarea aceluiași autori publicată în 2011. Prin comparație, prezenta lucrare este meritorie sub aspectul detalierei studiului teoretic întreprins ce-și găsește reflectare în contextul analizei juridico-penale a infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal. Reperele conceptuale ale cercetării asupra infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal le constituie: conținutul legal al infracțiunilor examinate; gradul de pericol social al faptelor incriminate; obiectul juridic special; obiectul imaterial; caracteristicile formelor de realizare a faptei (acțiunii sau inacțiunii) prejudiciabile; urmările prejudiciabile ale infracțiunii și legătura causală; tipul componente de infracțiune în funcție de rezultatul infracțiunii (componentă materială); momentul de consumare a infracțiunii; forma și tipul vinovăției; motivul; condițiile speciale ale subiectului infracțiunii, precum și circumstanțele agravante.

În continuare, prezintă valoare explicativă opiniile exprimate de către Adriana Eșanu cu ocazia cercetării aspectelor de delimitare a abuzului de putere sau abuzului de serviciu de ilicitul contravențional, efectuate în lucrarea *Abuzul de putere sau abuzul de serviciu: delimitarea ilicitului penal de cel contravențional* ce datează din anul 2015 [15, p.55-60].

În acest sens, autoarea remarcă că, în sensul art.327 din Codul penal, interesul urmărit de făptuitor nu poate fi decât personal, deducție bazată pe interpretarea literară a sintagmei „în interes material ori în alte interese personale”. Aceasta rezultă și din interpretarea sistemică a dispoziției art.327 din Codul penal și a celei de la art.335 din Codul penal. Întrucât în art.327 din Codul penal lipsește sintagma „în interesul terților, direct ori indirect”, așa cum, de exemplu, se reține în art.335 din Codul penal, motivul infracțiunii de abuz de putere sau abuz de serviciu (art.327 din Codul penal) nu poate consta în valorificarea interesului unui terț.

Sub aspectul delimitării infracțiunilor săvârșite prin sustragere, în speță a art.191 de art.335 din Codul penal, în lucrarea din anul 2015 *Circumstanțele agravante prevăzute la lit.b) și d) alin.(2) și la alin.(3) art.191 din Codul penal* Irina Selevestru menționează corect că dacă faptele prevăzute la art.327 sau 335 din Codul penal ori la art.312 din Codul contravențional ar putea fi săvârșite pe calea sustragerii, atunci ar fi lipsită de sens existența dispozițiilor de la lit.d) alin.(2) art.190 și de la lit.d) alin.(2) art.191 din Codul penal. Toate aceste raționamente converg spre singura concluzie posibilă: art.327 sau art.335 din Codul penal ori art.312 din Codul contravențional nu pot fi aplicate în ipoteza în care infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.191 din Codul penal este săvârșită cu folosirea situației de serviciu [16, p.126-140].

În lucrarea ce datează din anul 2015 *Infracțiunile legate de gestiunea sau supravegherea băncii (art.239¹ și 239² din Codul penal): analiză juridico-penală. Partea I*, autorul Vitalie Stati își exprimă opinia referitor la concursul de infracțiune între normele prevăzute la art.239¹⁻² și la art.335 din Codul penal. În acest sens indică că, în ipoteza în care subiect al infracțiunilor specificate la art.239¹ și 239² din Codul penal este fie persoana care gestionează o bancă comercială, fie persoana care lucrează pentru o bancă comercială, se poate susține că aceste două articole constituie norme speciale în raport cu art.335 din Codul penal. Așadar, infracțiunile în cauză pot apărea în postura de forme particularizate ale abuzului de serviciu [17, p.18].

O altă publicație științifică semnificativă în materia examinării infracțiunii, ieșită de sub tipar în anul 2017, este lucrarea intitulată *Administratorul insolabilității persoană publică?* elaborată de către Ruslan Popov. În încercarea de a formula răspunsul la întrebarea dacă administratorul insolabilității este persoană publică, autorul concluzionează totuși că administratorul insolabilității trebuie considerat subiect al infracțiunilor prevăzute la art.324, 327-329 și 332 din Codul penal, nu subiect al infracțiunilor prevăzute la art.333 și 335 din Codul penal.

R.Popov susține că atât Legea insolabilității, nr.149 din 29.06.2012, cât și Legea cu privire la administratorii autorizați, nr.161 din 18.07.2014, confirmă că administratorul insolabilității este o persoană investită de stat să îndeplinească activități de interes public în sensul alin.(2) art.123 din Codul penal [18, p.63-68].

În lucrarea *Conotații tehnico-juridice ale răspunderii penale a administratorului băncii*, ce datează din anul 2018 [19, p.188-192], Vitalie Stati conchide că abrogarea art.3 al Legii nr.550/1995 are ca efect imposibilitatea aplicării art.134¹³ din Codul penal și a normelor penale specificate în cadrul acestuia. Or, deoarece lipsește norma complinitoare (art.3 al Legii nr.550/1995), nu poate fi aplicată norma complinită (art.134¹³ din Codul penal). *Per a contrario*, se observă că noțiunea „administrator al băncii” se utilizează în art.335 alin.(3) din Codul penal. În final opinează că abrogarea art.3 al Legii nr.550/1995 nu a avut niciun impact asupra aplicabilității acestei norme. *De lege ferenda*, consideră oportun ca art.134¹³ din Codul penal să fie modificat în sensul preluării conținutului art.3 al Legii nr.550/1995, precum și al reflectării adecvate în textul acestuia a tuturor normelor penale în care este utilizată noțiunea „administrator al băncii”.

Din propunerea prezentată *supra* se atestă în mod repetat că autorul Vitalie Stati insistă asupra faptului că în contextul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal făptuitorul poate să-și încalce, total sau parțial, una sau mai multe dintre aceste atribuții care au un suport normativ (legi, hotărâre de guvern, ordine etc.).

În continuare ne vom referi la lucrarea *Incrimnarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra* [20, p.62-67], ieșită de sub tipar în 2019, al cărei autor este Adriana Eșanu. Autoarea indică că în Capitolul XVI al Părții speciale a Codului penal „Infracțiuni de corupție în sectorul privat” nu-și găsește oglindire incrimnarea distinctă a faptei de exercitare a atribuțiilor în sectorul privat în situație de conflict de interese de abuzul de serviciu (art.335 din Codul penal). Astfel privite lucrurile, prevederea din actul extrapenal de referință, la concret – art.45 alin.(2) lit.b) al Legii integrității, nr.82 din 25.05.2017, are o natură pur declarativă. În acest context se menționează că, potrivit respectivei prevederi, constituie infracțiune, *inter alia*, exercitarea atribuțiilor de serviciu în sectorul privat în situație de conflict de interese, fiind atribuită la actele conexe actelor de corupție, care au fost săvârșite împreună sau în legătură directă cu un act de corupție. În acest sens, apare întrebarea: cât de rațională ar fi tragerea la răspundere penală a administratorului

unei societăți cu răspundere limitată pentru acțiunea sa de angajare a rudelor sau cât de justificată ar fi intervenția legii penale pentru fapta de încheiere a unor acte juridice civile de către administratorul unei societăți comerciale cu o altă societate comercială, gestionată de către o rudă de a sa? Autoarea consideră că încălcarea obligațiilor prevăzute la art.68⁴ - art.68⁶ din Codul penal trebuie să genereze consecințe, nu însă de natură juridico-penală. Dânsa este de părere că cele mai adecvate mijloace de apărare împotriva unor astfel de încălcări sunt cele de natură civilă sau de natură disciplinară. Respectiv, Adriana Eșanu propune abrogarea lit.b) din alin.(2) art.45 al Legii integrității, nr.82 din 25.05.2017.

În final, vom supune cercetării segmentul din publicația științifică *Implicații penale ale statutului juridic al administratorului și al lichidatorului* apărută de sub tipar în anul 2020, al cărei autor este Cristian Brînză. [21, p.22]. În cadrul acesteia autorul concluzionează într-o manieră argumentată normativ că, în cazul lichidării benevole a băncii, lichidatorul (membrul comisiei de lichidare a băncii) cade sub incidența art.124 din Codul penal, fiind astfel persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală în sensul art.124 din Codul penal, iar în cazul lichidării silite (forțate) lichidatorul (sau administratorul fiduciar în sensul art.98¹ al Legii nr.1134/1997) este persoană publică, mai precis – persoană investită de stat să îndeplinească activități de interes public în sensul alin.(2) art.123 din Codul penal.

Concluzii

Generalizând cele expuse în materialele științifice publicate în Republica Moldova la tema răspunderea penală pentru abuzul de serviciu (art.335 din Codul penal), concluzionăm următoarele:

1. Interferența prejudiciabilă a intereselor publice sau a drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice prin comiterea infracțiunii prevăzute la art.335 din Codul penal a impus legiuitorul național să prevadă și să actualizeze răspunderea penală pentru folosirea intenționată de către o persoană, care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală ori care lucrează pentru o astfel de organizație, a situației de serviciu, a bunurilor organizației în interes material, în alte interese personale sau în interesul terților, direct ori indirect.

2. Printre autorii autohtoni care au efectuat cercetări juridico-penale ale infracțiunii de abuz de serviciu (art.335 din Codul penal) din perspectiva dreptului penal material, viziunile cărora au constituit baza științifico-teoretică a proiectului de cercetare, se numără: S.Brînză, V.Stati, R.Popov, I.Țurcanu, V.Cușnir, I.Macari, T.Popovici, A.Borodac.

3. Nivelul de elaborare a concepției științifice privind răspunderea penală pentru abuzul de serviciu nu poate fi recunoscut ca fiind avansat, motiv din care se impune suplinirea cadrului științific existent prin elaborarea unei baze conceptuale care ar descrie la nivel teoretic algoritmul de aplicare a art.335 din Codul penal în procesul de încadrare juridico-penală, modalitățile faptice ale abuzului de serviciu, mecanismul de manifestare a atingerilor aduse asupra relațiilor sociale și, inclusiv, a urmărilor prejudiciabile cauzate ca urmare a comiterii infracțiunilor de abuz de serviciu etc.

4. Urmare a cercetării materialelor științifice, elaborate de către doctrinari în legătură cu infracțiunea de abuz de serviciu, au fost evidențiate probleme teoretico-aplicative care au fost constatate din abordarea diferită a punctelor de vedere cu referire la obiectul juridic special, structura laturii obiective și modalitățile faptice ale abuzului de serviciu, momentul de consumare a infracțiunii, precum și conținutul laturii subiective.

5. În materialele științifice cercetate sunt examinate la un nivel redus (cu excepția analizei efectuate de către V.Stati) aspectele de concurență a abuzului de serviciu în raport cu alte norme penale speciale. Or, în materia dreptului penal pot fi identificate cazuri când una și aceeași situație, *prima facie*, poate fi încadrată în același timp potrivit două sau mai multor norme juridico-penale. *Per a contrario*, suntem obligați, în virtutea instituției concurenței normelor penale, să identificăm corespunzător concursul dintre normele parte/întreg și, corespunzător, generale/speciale, în vederea determinării și constatării juridice a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii prevăzute de norma penală.

Referințe:

1. ȚURCAN, I. Cu privire la înțelesul noțiunii „persoană cu funcție de răspundere”. În: *Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova*. Facultatea de Drept, 1999, nr.2.
2. MACARI, I. *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea Specială*. Chișinău: CE USM, 2003.
3. BARBĂNEAGRĂ, Al. et al. *Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova*. Chișinău: ARC, 2003.
4. BORODAC, Al. *Manual de drept penal. Partea Specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004.

5. BARBĂNEAGRĂ, Al. et al. *Codul penal comentat și adnotat*. Chișinău: Cartier, 2005.
6. BRÎNZA, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., GROSU, VI., ȚURCANU, I. *Drept penal. Partea specială*. Vol.II. Ed. a II-a. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
7. BARBĂNEAGRĂ, Al. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Adnotat cu jurisprudența CtEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009.
8. NASTAS, I. Definitivarea cercului de subiecți pasibili a fi trași la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunilor de corupție. În: *Revista Națională de Drept*, 2009, nr.5.
9. MORARU, V. Infracțiunile săvârșite în legătură cu serviciul: concept și particularități. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis”*. Seria „Științe sociale”, 2009, nr.8.
10. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea Specială*. Vol.II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011.
11. POPOV, R. *Subiectul infracțiunilor prevăzute în Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal*. Chișinău: CEP USM, 2012.
12. BRÎNZA, S., STATI, V., BOTEZATU, Ig. Despre necesitatea renunțării la concepția actuală de interpretare a noțiunii „daune în proporții considerabile”, utilizată în legea penală a Republicii Moldova. În: *Revista Națională de Drept*, 2012, nr.6.
13. POALELUNGI, M., DOLEA, Ig., SÎRCU, D. (coord. ed.). *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.
14. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială*. Vol.II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.
15. EȘANU, A. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu: delimitarea ilicitului penal de cel contravențional. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2015, nr.11.
16. SELEVESTRU, I. Circumstanțele agravante prevăzute la lit.b) și d) alin.(2) și la alin.(3) art.191 din Codul penal. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2015, nr.11.
17. STATI, V. Infracțiunile legate de gestiunea sau supravegherea băncii (art.239¹ și 239² din Codul penal): analiză juridico-penală. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr.11.
18. POPOV, R. Administratorul insolvenței persoană publică? În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2019, nr.2, p.21-24.
19. STATI, V. Conotații tehnico-juridice ale răspunderii penale a administratorului băncii. În: *Materialele Conferinței Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice*, 8-9 noiembrie 2018. Chișinău: CEP USM, 2018.
20. EȘANU, A. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2019, nr.11.
21. BRÎNZA, C. Implicații penale ale statutului juridic al administratorului și al lichidatorului. În: *Rezumatul comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Științe juridice și economice*. Vol.I. Chișinău, 2020.

Date despre autor:

Octavian BIVOL, doctorand, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova; procuror în Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Centru.

E-mail: octavianbivol@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-1748-4972

Prezentat la 20.02.2021